

Адамланы оюлур чекге жетген мекамладан кёчүрүю программа толтурулады

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Былыр оюлур чекге жеткен 1,38 миңг квадрат метр жашау журтундан 81 адам көчүрүлгөндө. Министр билдиргенча, 2019-2020 жылда бу жумушлагга программада белгиленген 41 426,57 миң сом толугунай кыратылганды, документте салынган борчло таптуулугуна чында.

«Жашау журт-коммунал молкно кыялгырткыга себептик этиу фонд»-жаргип корпорация 343 инсанбызны 146 журтундан (битуло кенгиги 6869,94 квадрат метр) көчүрүюге финанс болушукту бериу жаны бла заканын кыябын көргөндө. Аны бла байланы адрес программаларга тозетиуле кийиргери, аны кыялыны субъекттерине бу жумушлагга берилген финанс болушуктуга келишириге тоздонди.

ЖКХ-нын жангыртуу фонд бла 2019 жылда 15 ноябрда кыякык келишим кыябын көргөндө. Анга тийишликте инсанланы жашау этерге кыякыуулу оюлден кыяруу програму 2020-2021 жылдада 48518,0 миңг сом белгиледи. Бюджетондо фонд 2020-2021 жылдага заканын

кыябын көргөндө. Сөз 2017 жылда 1 январьга дери оюлур чекге жетени тохтадырылганы оюлден адамланы көчүрүюю оюсонден барды.

Алим Бербеков Фонд бла анта кыякык келишим этилгипти, алай була муниципал кыяруулагга адукичлоа бардырыгыга, фатарланы сатып алырыга неда мекамланы ишлетирге ача берилгипти билдиргенди.

Бу соруну магъаналыгыгы бла байламлы депутаттаны министрге соруулары кеп болганды. Спикерни орунбасары **Жанатаиланы Салим**, программалар жашау журту бир квартал метрини баласы 3128 сомду тохтадырылганын сөгетип, була кыярууш бардырыгыга неда фатар сатып алырыга жетергип соргонды.

Министр айтканча, муниципалитетте ол тамамды, алай Нальчикде уа фатарланы рынок багыасы андан кыда. Аны бла байламлы программаны толтурганда, чырмаула чыгъадыла.

Бюджет, налогла эм финанс рынокла жаны бла комитетни башчысы **Михай Афащого** республикада жашау этерге кыякыуулу оюлени барысында тергерге, алай була уа кепир кезиде

программага чырмаусу кырича мадарла толтуругы кереклине эс бурганды.

Татьяна Егорова оюлур чекге жеткен ойде жашаганына барысы да көчүрүюлөгөнгерини, общежитиеде тургъялганы жашау халларын илгендириу оюлден фатарланы сатып алырына каларны ислеринден соргонды.

Спикер докладны эселерин чыгъра, инсанладан бу соруу бла байламлы тарыгыуула кеп болгандарын чертенди.

«Бу иште эг башындан кыярууга жарамайды. Комитетини кепилдоло аламын тамамлагга керекди. Аны себепли сизни оюмузгу, предложелениларгызгы магъаналыды. Барыбыз да бирге кыдадыл ишлеп, адамла жангы ойлерге кыягерлене азалыха кыармай, кыяруучына этерге бурчулбугу. Бу программала инсанларбызны жашау болууларынын илгендириу бургулгандарын унутмайлы», дегенди ол.

Бзы бла президиуму жыйыныу болгонды. Депутатла «Билим берую оюсонден» республиканы законун 5-чи эм 6-чы статьяларына тозетиуле-

ни озондени. Андан сора да, Парламентни 2020 жылда чыз сессиясыны планына кийрилген торлеунилерге кыяргалганды.

Жыйлында федерал закондарны проктырле, РО-ни субъекттеринде законла чыгарыуу органыны башламын жерлери да озондонуу Ала жер-жерли самоуправление органыны ишлерин кыруу, халкыны суу бла жалчытуу эм баша соруула бла байламлыдыла.

Республиканы жашаууу торло-торлоу сфераларында жетишимле болдурган инсанланы КСМР-ни Парламентини Союлуу комитетине бла сауылануу оюсонден оюу да чыгъарылганды.

Ахырында депутатла республиканы кууанчылы иш бла алгышылгандыла. Бу конюнде гёжөөк **Билал Маюхова** Олимпиядада комитетни оюуу бла эриуленуу алтын мадады берилген кыяруучуларга тергерди. Депутатла спортуну эмда аны ойреткенени жетишим бла алгышылгандыла.

КМР-ни Парламентини пресс-службасы.

Документле

Кыябаты-Малкър Республикада «Кыяркууусу шахар» аппарат-программалы комплексни кыруу, синдируу эмда техника бла жалчытуу жаны бла ведомствола аралы ишчи кыяууму эмда Кыябаты-Малкър Республиканы Правительствоосу бир-бир актларына тозетиуле кийириуну кыябыл көрүнону оюсонден Кыябаты-Малкър Республиканы Правительствоосуна

БЕГИМИ

2020 жылны 10 июлу

Нальчик ш.

№150-ПП

Кыябаты-Малкър Республиканы Правительствоу бегим этеди:

«Бу залкы кыябыл көрүгө: Кыябаты-Малкър Республикада «Кыяркууусу шахар» аппарат-программалы комплексни кыруу, синдируу эмда техника бла жалчытуу жаны бла ведомствола аралы ишчи кыяууму; Кыябаты-Малкър Республиканы Правительствоу бир-бир актлары кийриллик 2. Коюлери таз этгенге санарга: «Кыябаты-Малкър Республикада «Кыяркууусу шахар» аппарат-программалы

Кыябаты-Малкър Республиканы Правительствоосуна Председатели МУСУКЛАНЫ А.

Кыябаты-Малкър Республиканы Правительствоосуна 2020 жылда 10 июлда чыгарылган 150-ПП номерли бегими бла кыябыл көргөндө

Кыябаты-Малкър Республикада «Кыяркууусу шахар» аппарат-программалы комплексни кыруу, синдируу эмда техника бла жалчытуу жаны бла ведомствола аралы ишчи КЪ А У М

- Кунижев М.А.** – Кыябаты-Малкър Республиканы Правительствоосуна Председатели орунбасары (ведомствола аралы кыяууму башчысы)
- Дышеков А.З.** – Кыябаты-Малкър Республиканы транспорт эмда жол министр (ведомствола аралы кыяууму башчысыны орунбасары)
- Черный М.В.** – Россей Федерацияны Гражд кыяруулагыну ишлери, кыйын болуула эмда табылгыт кыябын кыялыны кыяруу кетериу жаны бла министерствосуну Кыябаты-Малкър Республикада Баш управленийяны таматасыны биринчи орунбасары (ведомствола аралы кыяууму башчысыны орунбасары, ырызалыгына кыяруу)
- Азубеков М.Т.** – Эпбрус муниципал району жер-жерли администрациясыны башчысы орунбасары (ырызалыгына кыяруу)
- Акежев М.М.** – Уран муниципал району жер-жерли администрациясыны башчысы орунбасары (ырызалыгына кыяруу)
- Алхасов А.А.** – Терк муниципал району жер-жерли администрациясыны башчысы орунбасары (ырызалыгына кыяруу)
- Апалуев Э.В.** – Лезен муниципал району жер-жерли администрациясыны башчысы орунбасары (ырызалыгына кыяруу)
- Ашхотов И.А.** – Кыябаты-Малкър Республиканы цифралы айнууу министри
- Биттуулы А.Х.** – Кыябаты-Малкър Республиканы жарыкчалдыруу, илму эмда жашау телиуну ишлери жаны бла министри
- Безюляны А.Р.** – Кыябаты-Малкър Республиканы цифралы айнууу министри орунбасары
- Виндикев Р.Х.** – Золск муниципал району жер-жерли администрациясыны башчысы орунбасары (ырызалыгына кыяруу)
- Газалов А.М.** – Россей Федерацияны Кыякууусу шахар жаны бла федерал службасыны Кыябаты-Малкър Республикада Управленийяны таматасыны орунбасары (ырызалыгына кыяруу)
- Гедуев М.Х.** – Экология, технология эмда отон надзор жаны бла федерал службаны Кавказда управленийяны Кыябаты-Малкър Республикада право бла жалчытуу, надзору кыруу эмда ишлери этергип беруу жаны бла бөлкөмонно таматасы (ырызалыгына кыяруу)
- Жиляев Х.М.** – Кыябаты-Малкър Республикада Ич ишле министрствону жамаатуу нызамны саклаууну кыруу эмда толтуруууна властины бла жер-жерли самоуправленийяны органылары бла бирге ишлеу жаны бла
- бөлкөмонно таматасыны орунбасары (ырызалыгына кыяруу)
- Карданов Н.М.** – Бахсан шахар округу жер-жерли администрациясыны башчысы орунбасары (ырызалыгына кыяруу)
- Кармов М.А.** – Кыябаты-Малкър Республиканы сауукту саклауу министри орунбасары
- Кибисhev Ю.В.** – Четем муниципал району жер-жерли администрациясыны башчысы болушукту кыруу (ырызалыгына кыяруу)
- Кожухов К.В.** – Май муниципал району жер-жерли администрациясыны башчысы орунбасары (ырызалыгына кыяруу)
- Кочергин Д.А.** – Прохладный шахар округу жер-жерли администрациясыны башчысыны биринчи орунбасары (ырызалыгына кыяруу)
- Кривов Э.Х.** – Кыябаты-Малкър Республиканы промышленност эмда сатыуу-алуу министри орунбасары
- Клюев Б.И.** – Кыябаты-Малкър Республиканы Башчысыны Администрациясыны кыяркууусу шахар эмда право нызамны ишлери жаны бла управленийяны кенешчиси
- Локманов А.М.** – Кыябаты-Малкър Республиканы кыярууш эмда жашау журт-коммунал молк министри орунбасары
- Ойтов А.З.** – Бахсан муниципал району жер-жерли администрациясыны башчысы орунбасары (ырызалыгына кыяруу)
- Осипов К.Л.** – Россей Федерацияны Кыяркууусу шахар эмда федерал службасыны Кыябаты-Малкър Республикада Управленийяны бөлкөмонно таматасы (ырызалыгына кыяруу)
- Таова Р.Р.** – Кыябаты-Малкър Республиканы культуура министри орунбасары
- Тимихев Х.Х.** – Кыябаты-Малкър Республиканы экономиканы айнытуу министри орунбасары – Кыябаты-Малкър Республиканы Экономиканы айнытуу министрствосуну социал-экономика реформала жаны бла департаментини таматасы
- Тогузаланы Ю.Х.** – Черек муниципал району жер-жерли администрациясыны башчысыны орунбасары (ырызалыгына кыяруу)
- Тонконов А.Ю.** – Нальчик шахар округу жер-жерли администрациясыны башчысыны биринчи орунбасары (ырызалыгына кыяруу)
- Чеченланы В.М.** – Кыябаты-Малкър Республиканы финансла министри орунбасары
- Шетов А.М.** – Прохладный шахар округу жер-жерли администрациясыны башчысыны биринчи орунбасары (ырызалыгына кыяруу)

ТУРИЗМ

Инсанларбыз кесибизни тамаша, айбат жерлерибизде солурча

Бюджетондо Россейде кыярууларын ичинде туризмин айнытууга уллу эс бурлады. Аны да аныларчады, кыяруула айбат табылгыт жерле, сейир тарых эгерте-тмеле кепидоле, миллет культураны экичликтери уа этноуизмин айнытууга уллу онгга бериле.

Болсада туризм сферада ишчи бир нызамга келтириуге эчки эс бурлады. Бюджетондо уа Кыярал Дуванга кыяруунда аны бла байламлы 14 законну проктыне кыярулды. Ол санда тиз кыяруулагына визалары электрон халда чызылануу оюсонден. Ол

жаны бла буйрукуну РО-ни Президенти берген эди.

Физкультура, спорт, туризм эм жаш телиуну ишлери жаны бла комитетни башчысы **Михай Дегтаре**в билдиргенча, документлен арасында Россейде туризмин оюсонден законну жандырады барды. Андан сора да, Россейде электрон путевкаланы бириктирилген информация системасы оюсонден закон да чызыланганды, алгаракыла аны экспортте жыйлыуларында оюсонди. Законну прокты биринчи окулууда кыябыл этилгенди.

Комитетни башчыны билдиргенча, бу жангычылыкка турист отраслыда ишленгенин кез кыярамлары торло-торлоду. Бирлеп ол кыяксы заманын ичинде кийрилген жаныдыла. Ол а страховый гарантисыла бла байламлыды. Бюджетондо бу амал ишлемейди, пандемия уа аны керек болганын көргөзгөндө.

Башхала уа системаны синдириуле кыярууда. Ол а жашау халда ишленген аспим болгандыла бла байламлыды. «Комитетни оюму бирди – система кыяксы заманын ичинде ишлеп башлагыга

керекди», – деп чертенди парламентарий.

Аны айтканына кере, РО-де туризмин оюсонден законну жангы редакцияда жараштыруу оюн, Заала чыгарылууда оюветини мардухула ведомствола аралы ишчи кыяуум кыяруулыкды. Анга Профиль министрствону, Ростуризмни келечилери кирликтиди.

Парламентарийле тамаша телиуну солурча кыярууда да кыягыртылгандыла. Бюджетондо кыярууда сабийлеге, жаш телиуге туризм бардыла, алай бир документте да тамата телиуну солурчуну оюсонден айтылды.

«Бизни кыярууларын ичинде инсанлагга тап болуула кыяруулагга керектиди. Сөз оюн, Узакъ Востокка алайки. Габелердин эзенин Курильск келино билген бергенден да этергенди. Алай инсанларбыз кыярууларын ичинде тамаша, айбат жерледе солурча амалла керектиди, бюгон а ол асыры кыярууларды», – деп акыял этеди туризм жангы бла законланы чызылагандыла.

ТИКАЛАНЫ Фатима хазыргалганды.

Эришлү

Федералдык Автономиялы Сауага

Кез кыярамлары – чыгъармаларында

Монополиялагга кыякуу федерал службаны Кыябаты-Малкърда Управленийясында «Конкуренция сабийлен кез кыярамларында» деген чыгъармачылык конкурсу эселерин чыгъаргандыла. Ведомствода айтканына кере, бу эришлү аны отузжылгыгына жараланы бардырылганды.

Конкурсу 6-18-жыллыкка ла кыатышандыла. Ары берилген ишле экономикада конкуренцияга жораланырга керек эдиле. Федерал службаны жамауат

байламлыкыла управленийяны таматасы **Ирина Карунина**, УФС-ни башчысы **Казбек Пашинев** эм аны орунбасары **Анна Маюхова**, хорлаганын алгышылкы монополиялагга кыякуу органы ишину оюсонден кыяксы халар айтхандыла. Сабийле уа эришлүде кыялы кыатышкандарына, анга кыялыны ишле чызырлаганыны оюсонден билдиргенди.

Хорлаганыны жыл санларына кере эки кыяуумга бөлгөк белгилегенди: 6-12 эм 13-18. Биринчисинде ал

жерни Абайланы Альмира (11 ж.), экинчиси – Карина Пашинева (8 ж.), ючюнчю уа Бенчелланы Ислам (8 ж.) алгандыла. Экинчи кыяуумда уа жерле былай бөлгөнгөндө: 1-чи – Амина Калибатов (14 ж.), экинчи – Даяна Тлупова (13 ж.), ючюнчю – Ислам Тлупов (14 ж.).

Ала барда грамоталагга бла сауыргалау тийишли болгандыла. Кыялганлагга уа сертификатла берилгенди.

Бизни корр.

КЪДУРЕТ

Чынар, эмен, юрге да – жүзден артык гектарда

Республиканы агъач молклеринде 2020 жылны ичинде 100 гектардан аспам жерде битуде да 223,5 миңг чынар, эмен, юрге эм койру жерде орнатылганды, деп билдириледи ТАСС информтагентстводан.

Республиканы табылгыт байлыкка эмда экология министрини орунбасары **Мухамед Маревов** белгиленген кере, бу иш «Экология» миллет проктыни «Агъачланы саклау» деген кесегин толтуруу бла байланы бардырылды. Аны чеклеринде терекле, бек алга, агъачла койген неда битуде кесип кетерилген жерде салындады, алай бла хар гектарда 3 миң жангы битим өскөрдү. Аламын аспамсы республиканы агъач питомингинден келтирилгенди.

Тереклени таламы «Эсгеримно бахчасында» Улуу

Хорламны 75-жылгыгына атылып басыдырылгандыла. Май эм Лескен райондада белгилестовода уа акыялы толтурууга 40 процент бөлгөнгөндө, алада Совет эскерге бизни республикада чакырылганы адамланы сананы тийишликте 60 миң жер орнатылганды, дейди **Мухамед Маревов**.

Агъачланы жангыртуууны планын ои жылга жараштырылганды, регионну башчыны аны кыябыл көргөндө. Жыл сайын жерлени инвентаризациясы бардырылды, топураккы хазырауу ишле тамамландыла, экинчи чынар жаны терекле салындады.

Бусагатада республикада агъачланы халлары ахшыды, анга шагатылыны Ставрополь крайны агъачланы саклау арасыны тинтириу этеди. Терекле битмей кыялган жерле жождыла,

алай табылгыт-хауа болуулары халлары жетгенерге уа бардыла. Агъачла 194 миңг 719 гектарда өседиле, аламын мурунорун – 40 процентин шаркъ эменле тутадыла, тереклени бла юлкюлени 50-ден аспам торлоросу битдиргенди. Нарат терекле азыла – жангыз да 5 процент боладыла, кеслери да бөксөонден «Трильбрус» миллет парды орнаттыла, 34,7 миллиону да эчки учурда эм агъач фонду жерлеринде – 3 миң гектарда өседиле.

«Агъачланы саклау» прокты тамамлаууга 43,6 миллион сом бөлгөнгөндө, аладан 8,9 миллиону тереклени орнаттыла, 34,7 миллиону да эчки учурда эм агъач фонду жерлеринде – 3 миң гектарда өседиле.

Тирликни аспамсы – 63,2 процентин эчки-фермер эм эчки иели молкледен алынганды. Ол санда мизреулюк нархот 76 процент, арба 61 процент, аламын мизреулюк нархот 69 процент, кыякыуула 34,7 миллиону да тахта көгөтте 63 процент боладыла. Бу анын биринчи конюлеринден башлап ре-

Жангычылык

Ачык кёзюно тубонде – кинотеатр

Нальчикде Кыябаты орманы жазу кесигинде ачык кёно тубонде кинотеатр ачылдыкы. Бу ишени башламчылары арм солуртпа, фильмде да кыярууга келгенени коронавирусу жүкүмгю оруудан сакларына мадарланы ислеринден сатыш этеди. Излемелге кере, кинотеатрда шиктели бир бирлеринден кенигерде болууга, эшикден кирген жерде вирусунан өлтүрүчү дарман суула бла оруула солонгыра керектиди.

Майондо кыяруу солуртпа 50-60 жер, 20 отпалы жыйлыгыр бла жойулууга тын болгын бир нечча шиктели болуукыла. Фильмени башлонур заманары да одало кийюрлери бла окууна келире алай сойонганды – 19,00 сагыт. Киноланы ислеринден ойтханды уа, ала кеп торлоодо – сойген – эртетпеге кыялы, сойген – жангылары, аны кыой, уллу экранга коронавирусуу хатасында чыкмай кыялганлагга кыярууга окуну ои болуукы. Ачык кёно тубонде кинотеатрда барым инкирадан башлап шобот эмда ийлик конюде солуртпа болуукыда, жаланда жууун жаумасын оисы.

Видеок

Ёсюм эсленир чады

Кыябаты-Малкърда байлыны биринчи жарымында 11,9 миллиард сом багыасы эл молк продукция чыгарылганды. Ол, былыр бу заман бла тенгештиргенде, 4,7 процентте көпюдө, деп билдириледи Шимал Кавказстандан.

Быйыл молкени бербанды да 281,6 миң гектар чаклы жерде торло-торло битимден тирлик жыйлыгылыкды. Ол санда мизреулюк кыяруула 209,9 миң гектарда салынгандыла, ол а былыртан 2,7 процентте көпюдө. Саулай айтханда, нархот – 141,4 у, чеплеу – 15,9, картоп – 7,9, тахта көгөтле – 15,7 эм мал аш 11,6 миң гектарда өсдорлотпенди.

Тирликни аспамсы – 63,2 процентин эчки-фермер эм эчки иели молкледен алынганды. Ол санда мизреулюк нархот 76 процент, арба 61 процент, аламын мизреулюк нархот 69 процент, кыякыуула 34,7 миллиону да тахта көгөтте 63 процент боладыла. Бу анын биринчи конюлеринден башлап ре-

Субсиялага

Ауруудан сакланыгына – танг болушлук

РО-ни Правительствоосуна бу айны экинчисинде чыгарылган 976-чы номерли бегимине тийишликте гитче эмда орта предпринимательство бла корешгенелге, социал жаны бла ишленген, кеслери да колмешиле болмаган ороанизациялагга (НКО) корона-вирусу инфекияга кыякуу профиликала жумушланы тамамлаууга субсидияла битимленди, деп билдиргенди Федерал налор службаны Кыябаты-Малкърда Управленийяндан.

Айтхандарына кере, ача дезинфекция жумушлага этилген кыяруучланы бир этегин жабагыра бир кере берилликди. Организациялагга эмда эчки предпринимательде аны өлчөми (май айкочу 15 миң сом, гитче эмда урунган хар ишчи оюнун а – 6,5 миңгичер сом, Экинчилерин сан Пенисия фонды жиберилген отчётлагга кере тергержиле.

Субсидия айнуу оюн ма бу ала керектиди.

«Быйыл 10 июлда гитче эмда орта предпринимательствону рестрени тошедиле;

- ЕГРЮЛ-да неда ЕГРЮЛ-де ол конюге көргөзгөндөн ОКВЭД код тийишли тизимде болууга;
- ол конюге берилмей турган налог эмда страховый телуелени өлчөми юч миң сомдан көп болмазга;
- организация банкрот неда неда ишин жаба турмазга.

НКО-лагга уа излемел боладыла:

- организация социал жаны бла ишленген НКО бурлуга неда коронавируудан хата сынгылганы тизмесин киргире керекди;
- мында да ол конюге берилмей турган налог эмда страховый телуелени өлчөми юч миң сомдан көп болмазга керекди;
- организация банкрот болса неда ишин жаба турмазга керекди.

Субсидия изленген бу айны өбөмөшчинден башлап 15 августта дери ол кон да ары киреди) налог оргналагга барып заявлене кыярууга керектиди. Аламын электрон халда неда почта бла жиберирге да болуукы. Сагынылган бегимде айтлыгына кере, корона-вирусуудан хата сынгылганы тизмесинде тийишли болганына тизмесине ишлене неда жумушланы ма бу торло-торло кирди:

- спорт эмда солгу жумушланы, торло-оюланы бардыруу (93);
- физкультура-сауукландыруу жумушла (96.04);
- санаторийини эмда курорт оргнализацияны ишлери бардыруу (86.90.4);
- болжаллы халда жашар жерле бла жалчытуу (55);
- аш-азыкты продукция эмда суула бла жалчытуу (56);
- компютерлерге, юйде, молкде жюрюлгөнтөн техникага ремонт этиу (59);
- токтою тононы бла кийимлени жууу эмда химия затта бла тазалау (90.10);
- чач кыякыуу эмда ариуукуну салонларыны ишлери бардыруу (96.02);
- сабийлеге эмда таматалагга кыякык билим беруу (85.41);
- сабийлеге конюдос кыяруу жумушуну тамамлау (88.91).

Эден кетмеу
Борис Көндөлөндө халкы жигити Батырбайлы Жапаров жаны Омарны койгондо тууганды. Анасы – Атырау району Жанажык айылы кызы Зайнап. Омар Пятигорскта устазга окутулуп, ЭФУР байкоочу ишленди. Улуу Ата журтуру алы жылда уа аны ОСОБАЙХИМ район бөлмөсүнө таматалык этенди.

Эдиллерин эслеринде Омар жигитлиги бла кыялганды. Ат оюнонда бара, кыяма оюна этенди, төпсөгөндү, атны кырын туюбу бла бурупул чыгыа эди деучүдө. Сталинград тиреверинде урушканды. Этен жигитликтери ючюн Кызыл Жүлдүзү орденине, маузерге, кыпчыкка да тийишли болганды. Жаралы болуп, юйге келип тургандай, элге фашистке киргенде, аларында келген офицерин өлтүрүшкөндү. Ызандан тошуп, Омарны тутуп, Нальчикке келтирип, мында Прохладнада барган жолда өлтүрүлгөндү.

Бюгөн элде аны атын юйюно жаны бла өтгөн оргоюна ага таагында. Омарны койю уа Наркэ Кызылга бурупган жерде башанган шол болупчү арабада эди. Алайды да, мурдоросу жерде зат да өсөмөйдү.

Анда аурулуу болган сунама аныам. Ат деп келди, алай бир тагачи кибиб бар эди да. Кудайланы Муктар да, мен да анга жапып, китап окуй, аз кече жукулуп калмагыбыз. Миненбиз, бузуубуз, жер юлчюншөгөбүз да бар эди да, жашуу этерге корушчу.

«Жанктою» совхозуна. Ат заманда аны «Элбурс» совхозуна директор эткенди. Сөгиз жындан а бигыты Прохладный районга көчүрүлгөндү. ОлПрималканы директору орунбасары, «Гарбатыр» совхозуна да директору болуп төрт жыл ишленди. 2007 жылы со-

Сагышыла

Кар таулуу юйюрюню от жагыасына берекет берген, гыржынны тенгелигинде хайт дегерге тийишли тилибиз

Бизни халкыбыз, таулуу халк, көп кыйынлык келген, көп азап да чеккен халкындан бириди. Уруш өртөнүндөн, көпчүнчүлүк зарауатындан, дагында көп паллахадан да таулуу халкыны жигитликтерин, таукеликтерин, мадарымлыкларыны хайырындан кытуула, жашууну кыйын ауушларындан бет жарыккы өтө келерди.

Чыныктыган халкы өз жерине кытайып, атала от жагыасында ох деп жылынып, Бир кесинген, Игилдик да Биргесине.

Чыныктыган халкы өз жерине кытайып, атала от жагыасында ох деп жылынып, Бир кесинген, Игилдик да Биргесине.

Чыныктыган халкы өз жерине кытайып, атала от жагыасында ох деп жылынып, Бир кесинген, Игилдик да Биргесине.

Чыныктыган халкы өз жерине кытайып, атала от жагыасында ох деп жылынып, Бир кесинген, Игилдик да Биргесине.

Чыныктыган халкы өз жерине кытайып, атала от жагыасында ох деп жылынып, Бир кесинген, Игилдик да Биргесине.

Чыныктыган халкы өз жерине кытайып, атала от жагыасында ох деп жылынып, Бир кесинген, Игилдик да Биргесине.

**Ахшыланы юсперинден
Ата сыры – жашында**

Батырбайлыны Омарны жаны Борисни республиканы жаматуы иги таныды. Ол улуу мюклеге тамата болуп, атын айтырар келгенди. Бу конде аны сексен жыл толду.

генбиз. Гектар жерде чюпюндүрө кырай эдик. Анабыз ауушкандан сора, Жантууланы, Локьяланы, Чючүланы тишчулары болушуп, иги кыяк бал туо алганы эдик. Коскилда ишленген онкожылында. Таматала көзкыяк болгонды.

Орус устазла бар эдиле – юч кыыз бла бир жаш. Ала да сакк эдиле бизге. Окыуну кыюйдурмагында. Аладан бир – Локьяланы

техник-нормировщик болуп ишленди. Анда гаражга тамата болуп да турганды. 1964 жылы аллында мюкнө экиге бөлүнгөндү: «Былым» эм «Элбурс» совхозуна. Борис экинчи бөлүм жинжер болуп төрт жыл ишленди. Ол заманда Кыябатыр-Малкыр кыялар университетте механизация бөлмөдө окуганды.

Ара мюккүлөтө иш Жаш инженерин намысы жорюгонди. Борис атындан кыялган ариу атын буюндонда көтүргөндү. Аны ишчи кырау хунерин көргөн таматала келерине тартырга чюрөгөндиле.

«Азу» кыонакк юйге инженер керекди деп ары чакырганларынды, угай дельмай барганды Батырбий улу, алай анда жылдан ары болмагыналай, эски кылуугуна кыялганды. Совхозда жоюрге жууук комунист бар эди да, ала аны келерини таматаларына айырганды. Ат жууулы келүүчү эди.

Ол заманда бир ангылашынуу тере болганды: артка кыялган мюккө, аланы айнытыр ючюн, алчыла буюм тата этенди. Алай бла Борисни 1976 жылы «Кенже» совхозга көчүргөндү. Ол анда юч жыл ишленди. Аз заманы ичине совхозну механизация жаны бла ишчи тап кыраганды, ыгыга салганды.

Алайдан аны «Элбурс» совхозу Прохладный уастрога атандыла. Батырбий улу анда управленичн таматасы болуп турганды. 1995 жылда «Элбурс» совхозу бигыты экиге бөлүнгөндү: Элбурс району «Элбурс» совхозуна бла Баксан району

**Кыядар
ийнакыламагачан
сабийишк**

Малкыры көчүргөндө, Борисге төрт жыл да болмай эди, эгешичи Лиза уа – андан да гиче. Ала биринчи Синташа тоштенди. Арта уа алууга жууук Дон-Арыкка көчтөндиле. Анда башык кыялган жаш тишчулары керекки, керексиз да сөлөшө, баям, аны жакчысы болуп деп, жууулары Зайнафны андан иги да тамата Атакуланы Мухамматка бергенди. Ол эки юйюк тууганды. 1993 жылда кыякчык туул, анга да кыуангычын, аналары ауушуп, сабийле толү кюзюк сынагандыла.

Ата-ана жаны сабийлени бир бирден айырыргы дегенде, Борис унамаганды. «Жер юйде турганбыз.

Кыясынны юйдегиси Нина Васильевна Көндөлөндө жашап турды. Барына да бек ырызыма. Кыягангыбыз Зухраны эки жылга дери өздөгөн эдик, арта ата сы алып кеткен эди. Кыуанч, жарык кюлөндөндө да ышанганды ол бизге. Жарыгырга, жашай кеткенди. Кызына, жашына уа кыуангыбыз» – дейди Борис, ол киши жеринде сынаган жарыулары эсегере.

Ма алай, аночжиликк Борис аман, иги да жюргөндү, ишлерге, окурга чюрөгөндү. Алай а аны, юргөнгөндөн чыгып, келерине конгонган мюккөлик алада буюн да жашап турды.

Ата журтда Борис бля эгичи Лиза арта 1958 жылда кыякчандыла Көндөлөнө юйюри бузуулду эди да, Бедикте тохтаганды.

САУЛУКЪ

Тахта көгетледен бла жемешледен көбюрок ашарга керекки

Бизни халт кыягыбызда жууу, ауур ашла ас-ламды. Алай витаминден бла ашаркылааны да унуттурга керекмейди. Аланы юсюндөн повар, диетолог Кючмезланы Мадина айтады.

«Мадина, жайда витаминле көгетпеле болганлары себепли, таблеткала ичюну тохтаганбыз.

Билемсиз, адамла мюккө битеу витаминден толү сунадыла. Алай туюкчю. Аланы аспамсында жалана С витамин, фолие-вая кислота эм бета-каротин боладыла. Башка витаминле жетишгендерин эт мюккө ашла бла толтурга болуукчю.

«Кышда бегирек кыясы витамин жетпейди?»

«Кышда бизге артыкча Д витамин бек керекди. Аны курабрга уа юн жетишпейди. Жемешледе юктаман жокчю. Жетишмегенде толтур ючюн, жумурткала, сары жау, треска чабакны бауурун, жыйнысын ашарга керекди. Россейде хар адам юн сайын бешшюр порция тахта көгетле бла жемешле ашарга керекди, хар порция уа сексен-жюз грамм болуп.

Бир-бир кыяралда уа алай порцияланы алты-онкеширин ашарга керекки юн сайын деп тохташдыргандыла. Андан сора да адамла тахта көгетле, жемешлени тюрсионлерин сайларга да юйренген-

айранга, чагырга, аны куураурагыз а, ол атланы аспамсы жокк болуп керекки эди.

«Баям, хар адамны ашы саулуугуна керө болура?»

«Сөзюс. Чеги эм аш орун системалары ауруганга кыясы ачы (кюшлю) жемешле да жарашырык туюндоло. Аллергиялары болгон адамлагы авокка, ананасла, бананла, хууанла, инжир, киви, папайла, туюкчю шапталла, помидорла эм каштанна да иги туюндоло. Кертизин айтаск, зараны тахта көгетле болмайдыла, жаланды бир-бирлеге жарашмагандыла боладыла буюм.

Сөз ючюн, цитрус жемешледе аллергия. Ол аспамсында сабийликке болады, ол себөлдөн сабийлерине ешон салгачан анала ол жемешлени ашарга керек туюндоло. Көпчү кыяны тамырлаа басымн кыра тукумга бля азайтыргы керюшючюдө. Бу бюрокчю К витамин көп болганы ючюн кыян кыялы болады, ол а абдангага керек туюндоло. Ала ипер-тониядан терк-терк ауруучу да аны ючюн.

Кыяны кыялынганы кыякчартыр ючюн, дарман (варфарин эм К витамини башка антагонистери) ичючюлөгө тирели доза болушмай кыякчарты болуукчю. Дагында чеги эм аш

орун системалары ауруганга ачы (кюшлю) жемешлени ашарга керек туюндоло.

«Табият балыкыла ашарга багыла, магяналы болмагылачя көрөндө, не дегенде кышы ортасы эсе да, токенде аз туюндоло тахта көгетле, жемешле да тыш кыяралдан келтирилди.

Совет жылда тахта көгетлени эм жемешлени жалана ала жетген кезууде ашаргыз, жылы башка эдиле, зиулеринде уа кышга деп жарашдырган тууландан заттарыны, вареньяларыны, компоттарыны ашы хайрылангызы деп турганбызла. Башка оюм да барды, ол илму бла мурдорланганды: бизни ата-бабаларыбыз кеси жерлеринде не тапсала, аны ашарга жашаган себеле, адамны кыясы жашаган жери бла кыаты байламды, дейдиле алимле.

Ол озган кезууде кышда тахта көгетле (артыкча тропикалык көгетле) болмагынын шендо, ала бизге зараны затладыла деп окум этип, бек алга унаманлы бла цитрусланы анай эсек, баш миллет продуктубузун – картофуну да кыяргы керекбиз. Аны кюч бла, кофенича, ашазыкыга кышууну Пётр Биринчини заманында юч жюз жыл мундан алда башлаган эдиле. Адам улуну

«Юйюри юсюндөн» жазуучу, КЭМР-ни културасыны сайыты кылуучу, «Газете иштиндеме, атысыны юсюндөн» «Сау адамды ташы» деген повестини жазганында да көп керө тобогемне Борисге. Дуния башында не ий өзс бар эсе да, алагы тийишли ол адамлыкты бла. Көп жерде тамата болуп келгенди, айтыкны эки этменгенде ишчилери. Кеси көп кыйынлык көргөнгикте, ариу өзс бла, оюн-юкчю бла кимин да жюргөнгө жолган сайыты адамдыбызды. Саулуукту, таукеп, жигер да болуп, узакт өмүр сюрюк Борис кыярындагыны дейме буюн.

ЮБИЛАРНЫ ЮСЮНДӨН
ШАУАЛЫН ХАСАН, жазуучу, КЭМР-ни културасыны сайыты кылуучу, «Газете иштиндеме, атысыны юсюндөн» «Сау адамды ташы» деген повестини жазганында да көп керө тобогемне Борисге. Дуния башында не ий өзс бар эсе да, алагы тийишли ол адамлыкты бла. Көп жерде тамата болуп келгенди, айтыкны эки этменгенде ишчилери. Кеси көп кыйынлык көргөнгикте, ариу өзс бла, оюн-юкчю бла кимин да жюргөнгө жолган сайыты адамдыбызды. Саулуукту, таукеп, жигер да болуп, узакт өмүр сюрюк Борис кыярындагыны дейме буюн.

ТЕКУЛАНЫ РАШИД, Тыйрынуузда «Мемориал» фонду директору: «Атам Азрет бек бийик багря берючю эди Батырбайлыны Омарга, аны жашы Борисге да. Иш юсюнде аны кесине жалган замандар да болганды, устайкына хурмет эткенден. Манга да, баям, андан башка эч бир иштен да ишленген замандан таныйма, хурмет да этмеге анга. Иш ахлусу адамланы ариу колгоптерди ол, халал анда. Аны кюлчюндан туу-гырын ашагана кептредо. Мен да алдан бириме. Тууган юкюно бла алгышлай, тамата тенгеме: «Энтта да алай бир жашай!» – дегерге суюме.

МУСУКАЛАНЫ САКИНАТ, айынуу бла алып кыраганда, ол бек азды, эсе алчына окууну турмөлдө. Нек дегенде алай аз кезинде оюн инчюне продуктулагы юйюрү деген зат болуук туюндоло.

Башка жаны алып кырагасак, сиз жаланда бачкагызыдан алгачан затпаны ашар тургагыз окуна, ол да аламат аш-азыкк болуук туюндоло. Нек? Адам кю сайын 400 грамм тахта көгетле, жемешле, нанкыла ашарга керекки. Ол мардады. Хар көгетте жалана анда болуучу затла бардыла. Алай эсе, табиятыны саугуларыны барысында да алошюно болсак игиди. Ишилди С витаминле жаны бла кыра дугумбга, кыасмакыды, болсада анда расветорларга кендоло. Ала адамны атороксородон кюруулайдыла. Кыасмак эм авокка, башка жемешле бла тенгештиргенде, көп торлю жууу кюсипталады. Кыасмаксы: хар неден да аз-аз ашарга кыясы жашаган жери бла кыаты байламды, дейдиле алимле.

АНГЫЛАТЫ
Ведомстволга, организациялагы жорюмде, документлени толтурмай бир-бир тэлеулене бла кыярал жумушланы болжаллары кеслери аларсы созуладыла. Ол коронавирус жукуган ауруу жайылган кезууде адамлар бир билери бля аз туюб, аурууну тыяр мурат бля этилгенди.

ПАСПОРТ ЭМ МАШИНАНЫ ЖЮРЮТЮРГӨ ЭКРИНИК
РФ-ни инсантны паспортун эмда машинаны жюрютюрго удостворенини болжаллары быыйн 1 февралдан 15 июльга дери кезууде башалган эсе, аланы 2020 жылда 31 декабрыге дери алышырга онг барды.

ЖКХ-ГА – СУБСИДИЯ
Жашуу журт-коммунал мюккө жууушчу оюн тохташдырылган субсидияланы заманы 1 апрельден 1 октябрыге дери тауулу эсе уа, аланы жашыдан жарашдыр кереккис болуучу. Алгач кыялы этилген документлени юкчюлери энтта алты айга сакталында.

ГИТЧЕЛЕГЕ ТУТХУЧУЛУКЪ
Быыйн 1 апрельден 1 октябрыге дери юч жылы толгучу юйюред биринчи неда

Танг сыфаты
Ана тилим,
Ниятими,
Жаана тилим.

Шуадан ауаз
Малкыр тилим,
Палахланы
Малтар тилим.

Харфларынган
Мирозу чыгыган,
Кыярындаган
Терек чакгыган,
Жар таулууга
Жеткен тилим,
Хачин татыу
Эткен тилим.

Ана тилим,
Сенс тилим!
Минги тауца,
Бийик тилим,
Бир билеге
Кийик тилим.

Таулуугуым,
Тилим, сенден
Бир кыялым да
Билем менен.

Жокк болмайын,
Туруп турган,
Игилдик да
Биргесине.

Эмюрленде
Етген тилим,
Бизин миллет
Этген тилим.

Аллах берген
Бирлик тилим,
Хар кюноме –
Тирлик тилим.

Ана тилим,
Кызындыса,
Кыяда да сен
Жанындыса.

Танг ауазы
Ана оююм,
Сенден келе
Таулу сезиме.

Сен дамын,
Чымдылыса,
Кюн бла тен –
Жал-жангысы.

Кесинг ана
Сыфатылыса,
Малкыр тагача,
Сен татылыса.

Сөзюк кыярат
Жаысын тилим,
Кызын – тилим,
Кыясын – тилим.

Сен дамын,
Чымдылыса,
Кюн бла тен –
Жал-жангысы.

Сөзюк кыярат
Жаысын тилим,
Кызын – тилим,
Кыясын – тилим.

ни көбюсюно босагыларыннан кыралмай, ашик артындан кырап турды испамсыз, сыйсыз, мукад болгандай. Арт кезууде мен көп керө келеме таулу юйюде, арбалда аздан-аз эшитиледи ана тилибиз.

Юй а кыачан болады берекети да, монгу да, дөбөри да? Мен ангылагандан, гыржынны биргесине тил да болурга керекди юйюде. Сабий ана тилини сөзлөрү ана сютю бла бирге ичере керекди от жагыда.

Мен бу сөзлөрүн, ономларымы халккыбызны «Алан» бирюйюнуу сөзүндөндө да айтаан эдим. Бу ономларымы мен дагы да көп жерледе ватана, адамлыкк кыадарында, жазычулукк кыадарында да. Айтаам жюргөм кыялыналы да.

Энди уа мектепеле кесими сабийле бла тубешуулерим бир кыуамулары эсегерме. Онжыллык хасаныччы жашчыкк бля ушакымы:

- Юйюгөздө ненча адам болсак, жигит?
- Атам, аням, эгечим, кыярындашчымы, кесим.
- Беш адам болсак сора.
- Угач алтауланбыз.

- Алтынчыгыз а кимди?
- Алтынчыбиз а – аны тилибиз, бизни малкыр тилибиз. деп, ектем айтааны эсимде турду сабийни.

Бу ушакыны а Акс-Сууну мектебиниз жаш устасы бля болган эди:
- Бек улуну байлыгынг неди?
- Ана тилим.
- Аны кыяда сактайсыз а?
- Хар айтамында, Хар атпамында сактайла, хар солумууда, адам болуумууда, миллет болуумууда сактайламы.

СОЗАЙЛАНЫ АХМАТ, Кыябатыр-Малкыры, Кыярач-Черкесин да халкк поэти.

Техникагга кырау

ОСАГО-ну хазырапкан кезууде быыйн 30 сентябрыге дери диагностика картаны көргөзтөмөз болуукчю. Алай арта машинаны техника кырауудан өтюрюрге туюшкерди. Диагностика картаны страхиюк компанияга быыйн 31 октябрыден кен кыялмай берирге тийишлиди.

Саккатылык

Саккатылык кыуамула тохташдырылган инсанлагы, аланы болжалы быыйн 1 мартдан 1 октябрыге дери бошала эсе, жанындан документлени жыр кереккис жокчю. Аланы кыуамулары энтта алты айга созулуукчюда.

Ишисзелчю – тэлеуле

Ишисзелчю оюн пособияны болжалы 1 мартта тауулуган эсе, тэлеуле тохташдырылган өлчөмдө энтта юч ай этиликдиле.

ТИКАЛЫ ФАТИМА жазырганды.

Эсепле

Ал жанында – жамауат кьоркьюусузлукьну жалчытыу

Россейни Ии ишле министрствосу Эпбрус районда бөлөмюно полициячылары быйылны биринчи жарымында тамамлаган иштерини эсептерин чыгарып чыгып эмида келир кезиуе борча салгандын.

Жыйылгыча КьМР-де МВД-ны следствие управленийыны башчысыны кьулгун толтурган Чеченланы Анзор, Эпбрус районда ОМВД-да жамауат советни келечиси Хаджианы Жамал да кытышандын.

Жылны алындын бери толтурганды иши юсонден штабны башчысы Тен-

гиз Абазов билдиргенди. Бу кезиуде тамамланган ишени юслеринден бөлөмлени таматарлары да

докладла этгенди. Ахырында Чеченланы Анзор жамауат кьоркьюусузлукьну жалчытыуда мындан ары да тиийли мадарла толтургачы, алгын этилген амаллыканы ачыклай иши тирилтирге кереклисин чертгенди.

Хаджианы Жамал а жамауат совет районда жаш тейюно арасында аманлыканы профилактикасына кытышыргыча хазыр болганын белгилегенди эмида полициячыла ишлеринде жетишимге тежегенди.

ТИКАЛАНЫ Фатима хазырагандын.

ПРИЁМГА АЛЫУ

Тилеклеригизни алгандан билдиргиз

КьМР-ни прокуратурасында инсанланы приёмга алыуда нисанланы аныглаткандын.

«РФ-де инсанланы тилеклерин тинтиую нисамыны юсонден» федерал законга, Россейни баш прокурору 2013 жылда 30 январда кыабил керген «РФ-де прокуратура органдарда инсанланы приёмга алыуу эм тилеклерин тинтиую нисамыны юсонден» жорукьлагы тиийлиликте, инсанланы, кырал эм жамауат биригуилени келечилерини КьМР-ни прокуратурасына приёмга алыуу дежурный прокурор неда бөлөмлени таматарлары алардына.

Республиканы прокурору аны кытышыу керек болганы кезиуде, андан сора да, ведомствону аппараты, аны орунбасарлары, бөлөмлени таматарлары алгын тинтен

соруулагы кер алады приёмга.

КьМР-ни прокурору Николай Хабарова, аны орунбасарларына, бөлөмлени таматарларына приёмга алыуу чыгарырга керекди. Алгандан бу телефон номерге селеширге боллукьду. 40-03-70.

Соплу эм байрам кюнде приёмну дежурный прокурор

Нальчик шахары прокурору: (886632) 42-49-72;
Баксан шахары прокурору: (886634) 2-11-77
Прохладный шахары прокурору: (886632) 7-11-38
Баксан районну прокуратурасы: (886634) 2-11-33
Зольск районну прокуратурасы: (886637) 4-16-73
Лескен районну прокуратурасы: (886639) 9-56-25
Мый районну прокуратурасы: (886633) 2-22-23
Прохлада районну прокуратурасы: (886631) 7-12-56
Терск районну прокуратурасы: (886632) 4-13-92
Урван районну прокуратурасы: (886635) 4-20-56
Чегем районну прокуратурасы: (886630) 4-13-13
Черк районну прокуратурасы: (886636) 4-12-93
Эпбрус районну прокуратурасы: (886638) 4-50-20.

бу жерде бардырады: **Нальчик шахар, Кьулийланы Кьвасын атыл проспекти, 16-чы оту. Телефон: 40-45-51.**

Ишанга тилектери бла шахарланы бла районланы прокурорларына келирге да боллукьду. Алгандан бу телефон номерге селешир, жазылырга тиийлиши:

ТИКАЛАНЫ Фатима хазырагандын.

КОНКУРС

Предпринимательликке келлендири муратда

Кьабарты-Малкьарда 14-17 жыллыканы арасында предпринимательстводон конкурс бардырылгандын. Аны баш мадгасына – жаш тейоде предпринимательствого сейирлени кочлендириую. Конкурс аламы энчи иш куаргыча келлендириге, алай башламчылыкка себеплик этерге, предпринимельни даражасын кьоторуе деп бардырылгандын.

Эришуулен республиканы Экономиканы айнытуу мини-

стерствосуу болушулугу бла «КьМР-де предпринимельствого себеплик этеу Ара» Регион фонд куурагандын. Он фонд да «Гите эмида орта предпринимельствого эмида энчи предпринимельствого башламчылыкка себеплик этеу» шын деген милет прокташи черкеленди.

Заваякала 20 июльдон бошоп 15 августка дерги ачылды. Хорлопалында болганы сауула, кытышканды барына уа – энчи сертификатла берилликдиле.

Анкета эмида методика материалла Инстаграмда @novator.cm17 профильде эмида crpkbr.ru интернет-сайтта басмаландын. Хазыр материалланы уа frkbr@mail.ru электрон-почташи жиберирге керекди.

Конкурс бла байланы битеу тиийли информацияны Нальчик шахарда Киров атыл проспекте 224 номерли койе барып неда 8-000-222-51-07, (8988)924-46-12 телефон номерге бла селешип алырга боллукьду.

Анкета эмида методика материалла Инстаграмда @novator.cm17 профильде эмида crpkbr.ru интернет-сайтта басмаландын. Хазыр материалланы уа frkbr@mail.ru электрон-почташи жиберирге керекди.

Конкурс бла байланы битеу тиийли информацияны Нальчик шахарда Киров атыл проспекте 224 номерли койе барып неда 8-000-222-51-07, (8988)924-46-12 телефон номерге бла селешип алырга боллукьду.

ЗАМАН

РОСГВАРДИЯ

Барды аллай усталыкь – Ата журтха кьуулукь этиу

Росгвардияны КьМР-де Управленийыны ведомстводан тышында охранасыны башчысыны орунбасары Мурат Хамизов «Кьуулукь этгеним бла «хтемпленемел» деген ациялга кытышандын. Бу иш социал сетельде барды эмида ведомствону аскерчилерини кьуулукь этиулерин жамауатга белгиле этер ючюн куурагандын.

Мурат Хамизов право нисамыны сакьлачу органдарга келгенли жыйырма

жылга жууукь болады. Он аскерчилери ююлеринде өсгенди. Аны алысы Улуу Ата журт урушка кытышандын. Атасы уа жашаууну 30 жылны Сауутланган кючлөдө бергенди, ол запакша полковник чында чыкьгандын.

Бизни жигитибиз а биринчи уголовно-полтуруу системасында ишлеп башлагандын, 2006 жылдан ботюненте дерги уа ведомстводан тышында кьуулукь урланы Управленийысында

кьуулукь этеди. Он ишчи борун бет жарыкьны толтурганы ючюн кеп керек ведомстволу сауула бла белгиленгенди.

Дагыда он профессионал халда спорт бла кюресини айтырады. Кькусуикка каратеден кьара бел бауну кытышандын. Россейни чемпионыны призерду, спорту ветеранларыны арасында Россейни чемпионатында кюймош майдал кытышандын.

Ата журтха кьуулукь

этиу кьыйын, аны бла бирге уа жууулап, магьналы ишди. Кьыралыбызны инсанна законлукьну, правону жолуна тургандын. Ата журтубузну кьууруулан – тюз эм даражалы сайлауду. Право нисамыны сакьлачуланы тизгинлерине кьыошуган жаш тейоге тейошолок, жетишимге, кьажыкьмаулукь тежеиме, дегенди офицер.

Росгвардияны КьМР-де Управленийыны пресс-службасы.

ПРОЕКТ

Энчи сабийлеге – энчи амал

Саусуз сабийлерине асыры кеп заман бөлорге тиюшоп, кеп аталагыча бла аналгагы балаларына жаралуу багыу эмида техникаларды колдонуудан билир амаллары болмай кылады. Кьынулу сабийлер болган ююлерге болушур муратда Социал страхованияны фондуу специалистерини энчи проект жарашыргандын.

«Сонин» – хар саусуз сабийни энчи социал навигатору – ююлорни жашауларын бир кесек тычычырак этеркиди. Аталанагы аламы балаларына кьаллай реабилитация техника керекле жарыкьларын, аламы кьаллай алырга болушун да алгандан окунуа ююреткиди.

Бу проект 2016 жылда Россейни бир неча регионунда сынуу халда ишлеп башлагандын эмида салукьларында

чылары болган сабийлени ата-аналары аны бек жараткандын. Аны эге алып, бийыл бу амал РФ-ни битеу субъектлеринде синтирилгенди.

Сонинга кере, сабийни сакьталгытын, ол реабилитация техника кереклеге хакьсыз тиийли болганын кьргозтор ючюн, медицина-социал экспертизадан өтрге керекди. Анга кьарап, хар сабийге реабилитацияны энчи программасы жарашдыралды эмида анга жаралуу техника эмида багыу керекле тохташдырылды. Сөз ючюн, арбачыкыла, протезле, тийишли аякь кийимле эм башка затла, деп билдиргенди Социал страхованияны фондуу регион бөлөмюно пресс-службасында.

АСЛАНБЕКЛАНЫ Хамлат.

Эгертиу

«МИР» карточкалга кечюу

Алгарында билдиргенгизчи, бизни кьыралда социал телеулини бир кесегин келир сентарьден башлап жалаан «МИР» карточкага кечюруу тебирерге керек эдиле. РФ-ни Социал страхованияны фондуу КьМР-де бөлөмюндөн билдиргендерге кере энчи аны болжай бийыл октябрьни биринчисине дерги созулады.

Сөз мында Фонд берген быллай телеулини ююландан барды: тишарыла, ауурулукь бла байланы эмида сабий тапханда пособияла, кьагынанкы кьарагыны ючюн айлукь пособие, ишлерге онгу болмаганыла (жалаанда радиация сынаган гражданы) пособие.

Алай бла биринчи октябрьден сора быллай телеуле жалаанда почта бла,

«МИР» карточкалга неда банк сечьта кечюрулу берилликдиле. Экинчи аны башка телеули системаны карточкалары кьошулуп тейоул эселе алай. Телеуле «МИР»-ге барып тебирерча ишлеген жеригизде заявления жазып, анда аны номерни кьргозторге керекчи. Башка реквизиитени (БИК, банкны аты, сечьтну номери...) жазарга керекмеиди. Фондда шындыргандарына кере ача карточкага жарым сагыатны ичинде жетеркиди.

УЛБАШЛАНЫ Мурат.

Адам эм закон

Ююр саулау ачыгьандын

Бийыл 18 июльда эртенликке 6 сагыат 20 минутда Баксанда эки кыаты ююлден биринде фатара да атылгандын. Аны хатасында мекьмда жашаган эр аны бла тишоруу эмида аламы акьылбалык болмаган эки сабийлери (2013 эмида 2017 жылда тууганла) жаралы болгандын. Ала саулыкь сакьлау учуреденига жетдиргендиле.

РФ-ни Следствие комитетини КьМР-де следствие управленийыны кьуулукьчулары бу жарысулу иш болган жерде тинтиуге бардырады, газ не ючюн атылганын тохташдыралды.

КьМР-ни Прокуратурасында бизге билдиргендерча, бардырышан тинтиуледен сора да оорудуруланы хайрылануу кьоркьюусузлукьну жалчытуу, от туюшуге кьжазу законланы толтурууга жууулап кьуулукьчуланы ишлерине праволу багы берилликди.

Дертин алгандын

2019 жылда 4 декабрьде 18 сагыатда Баксан шахарда Свобода орамда эр киши эртенден кьорпо болмаган танышына тубегенди. Ол аны бьлторур мурат бла биресине журтотгон бичакны чыгарып, бир неча кере кьоргоениге уругьандын. Эр киши алган жараладан ауушкандын. Мурдар а алайдан кьчпыл кьуулгандын.

Излеу-тинтиу жумушла толтуруп, право нисамыны сакьлачула амаллыканы ачыкьлагандын. РФ-ни Следствие комитетини КьМР-де следствие управленийыны келечилери ишюклуге РФ-ни УК-ыны 105-чи статьясыны 1-чи кесегине кере терслеу материалла жарашдыргандын (билип адамны бьлторгени ючюн). Уголовный иш сюдно кьарауна берилгенди.

Жалган аракьы

Законлагыа бузукьлукьла этип ичиги затланы хазыраганды ачыгьан уголовный иш сюдно кьарауна берилгенди.

Право нисамыны сакьлачула Нарткьалада Маяковский аты орамла ююлден биринде тинтиу жумушла толтургандын федерал маркарлары болмаган ичиги затланы тапхандын. - ичинде ичиги бла минген аспам мияла шеша. Алага аракьы чыгарьган Россейли фирмаланы этикетчелери жазыштырып эди.

«Экспертца продукция ГОСТ-ча келишмегини тохташдыргандын. Шешаланы багысы 165 минг сомга жетеди.

Урван районда ОМВД-ны следствие бөлөмю ююно 72-жыллыкь иесине РФ-ни УК-ыны 171.3-чю статьясыны 1-чи кесегине кере терслеу материалла ачкандын. Ол эти спиртни, ичигни законлагыа бузукьлукьла этип хазыраганы эм сатканы ючюн терсленди.

Законлагыа бузукьлукьла этип ичиги затланы хазыраганды ачыгьан уголовный иш сюдно кьарауна берилгенди.

Право нисамыны сакьлачула Нарткьалада Маяковский аты орамла ююлден биринде тинтиу жумушла толтургандын федерал маркарлары болмаган ичиги затланы тапхандын. - ичинде ичиги бла минген аспам мияла шеша. Алага аракьы чыгарьган Россейли фирмаланы этикетчелери жазыштырып эди.

«Экспертца продукция ГОСТ-ча келишмегини тохташдыргандын. Шешаланы багысы 165 минг сомга жетеди.

Урван районда ОМВД-ны следствие бөлөмю ююно 72-жыллыкь иесине РФ-ни УК-ыны 171.3-чю статьясыны 1-чи кесегине кере терслеу материалла ачкандын. Ол эти спиртни, ичигни законлагыа бузукьлукьла этип хазыраганы эм сатканы ючюн терсленди.

ТОКЬЛАНЫ Фатима хазырагандын.

Ахчаны кьымып, тас бурлугьга умут этгенди

2019 жылда 21 январда Терк районда ОМВД-гы 43-жыллыкь тишоруудан 48 минг сомун кьайтарырга болушулга этерлерини ююсонден заявление келгенди. Он аныглаткандын, Интернетде туюкленден биринде ол кесине керекти затны тапхандын. Аны сатып алып мурат бла билдириую иесине жазгандын эмида товар ючюн ача тейоленди. Алай бир кесекден а сатычу анга жуууи бермей тохтагандын, товар а теректи тишорууга жетмей кьалгандын.

Оператив-излеу жумушланы кезиуюде полициячыла бу хийланычылыкь этгенине ишеклини ачыкьлагандын. Бийыл 13 июльда аны Санкт-Петербургда туткандын. 23-жыллыкь жаш адам этген амалыгына жетдиргенди. Анга уголовный иш ачыгьландын.

ТРАНСПОРТ

Чыракьла, буруула, белгиле да – кьыйматлы мадарла

Шимал-Кавказ федерал жоллада быйылны биринчи жарымында авариялары саны төрт кере чакьлы бирге азайгандын, деп билдиргенди «Кавказ Управленийдан. Ведомствода белгилегендерча, анга ала ГИБДД бла бирге дайым мадар этип тургандары келтиргенди. Сөз ючюн, бу кезиуде жоллада авариялары саны азайтуу жаны бла 56 инженер-техника жумуш тамамлангандын.

Сөз мында транспортну жоруююн тюрлендириую, жалган тыйгычла орнатууну, машиналарда сандындан терк бармазча тюрлю-тюрлю чекленуле киририую ююсонден барды. Бийыл трассада бузукьлукь этген машиналары суратка эмида видеога туюшорган эттда да эки комплекс орнатылгандын. Дагында Чегем шахарда жолну бири жанына өтөрча деп аны башы бла энчи переход ишленгенди.

Келир кезиуде бу жолну Кьабарты-Малкьарда

эмида Дагыстанда битеу да сегиз километр кесегинде буруула орнатылгычкьдыла. Ставрополь крайда, Шимал Осетида, КьМР-де, КьЧР-де эмида Дагыстанда эттда да тогуз жаңгы светофор ишлеп башларгандын.

Кечегиде жолланы жарытуу жаны бла аспам мадар этилгени да белгилегенди Управленийда. Чыракьланы бир-бирлери

уа юн жарыкьны жия кетип, кече алай ишлеркиди. Специализире айткандарына кере, аламы отуз чакьлы алышындырмай турруга боллукьду.

Кьоркьюсузлукьну андан ары кочлендириу умулланы чеклеринде бу трассада светофорла белгиле, пешеход светофорла, буруула эмида башка затла орнатырга дейди.

МУРАТЛАНЫ Омар.

УЧРЕДИТЕЛЪЕ: КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

<p>Баш редаторуру орунбасары ТЕКУШЛАНЫ Хауа</p> <p>РЕДАКЦИЯ: АТТАЛАНЫ Жамал (баш редатор) ЖАН УРАЗЛАНЫ Нажабат (баш редаторуру орунбасары), ТОКЬЛАНЫ Борис (жуулап секретары), ТРАМЛАНЫ Зукура, МУСУКАЛАНЫ Сакнат, ТИКАЛАНЫ Фатима, УЛБАШАНЫ Мурат.</p>	<p>ТЕЛЕФОНЛА: Редаторуру приёмни: 42-43-01. Баш редаторуру орунбасары: 42-38-21, 40-84-82. Жуулап секретары: 42-66-85. Секретары: 40-93-62, Корректор: 42-63-52.</p> <p>РЕДАКЦИЯНЫ БЕЛОМНЕР: Ноштика эм право: 42-24-02, 42-67-68. Экономика: 42-66-73. Култура: 42-66-76. Социал иш: 42-75-82, 40-59-18. Курорт, туризм эм спорт: 40-39-93, 42-66-71. Окьуючудан бла байланышкыла жоруютуу эм жалыкьлу: 42-37-94. Энчи корреспондент: 42-68-72. Операторда: 40-28-49, 42-39-65.</p>	<p>Редация авторга бла кызыкт жорюетмеиди. Кьол жазмалга Россейни этилмейи эм ала артка кьыралыгында.</p> <p>Газете басманын материалла атыгьаны оюмла редакция оюму бла келешиле боллукьду. Алава айткандар хар зат ючюн Россей Федерацияны Басманы ююсонден законду тинтиуликдиле материалланы авторлары кесери жуууликдиле.</p> <p>Редация авторгадан 400 гезит тингенди (машина бла жазылган 5-6 гезит) кепино алыды.</p> <p>Газет Басманы эм азамды информацияны эрчилерини кьорууду жана бла Кьабарты-Малкьар регион инспекцияда 2016 жылды 19 декабрьде регистрация этигенди.</p> <p>Регистрация номер – ПН № ТУ-07-00118, Индекс – 51532</p>	<p>Газетни басмагы «КьМР-Мена» ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди.</p> <p>Газет «Издательство «Южный регион» ООО-ну типографиясына басманын газды Старополь край, Кесевский орам, 5а</p> <p>Газетини мадарлы тапшыруу ючюн КьМР-ни почта сыйманы федеральный Управленийы жуууликдиле. Телефон: 76-01-21</p> <p>Газетини роштынга сагыу ючюн КьМР-чи «Роспечать» акционер общество жуууликдиле. Телефон: 42-69-34</p> <p>Газет ачыкьлагы юн керге чыгьды - геюрге, орта, шабат кюнде.</p>	<p>Номерге графике кере 19.00 сагыатда кьол салында. 20.00 сагыатда кьол салынгандын</p> <p>ГАЗЕТНИ НОМЕРНИ ЧЫГАРГАНАЛА: Куюкуланы Сафият, Кеченичланы Зуфиян - жуулап секретары орунбасарлары, Балыланы Форуза (1,2-чи бетле), Гелланы Валия (3,4-чю бетле) - корректор</p> <p>Тиражы 1236 экз. Заказ № 1434 Багысы 10 сомду.</p>	<p>РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗАТЕЛЪАНЫ АДРЕСИ:</p> <p>360001, Нальчик шахар, Ленин атыл проспекти, 5 электрон почта: elbor_50@mail.ru</p>
--	--	--	---	---	---